

Het huis met de
spelende kat

Het huis met de spelende kat

Honoré de Balzac

Diderot

ISBN: 9789403725864

Oorspronkelijke titel: *La Maison du Chat-qui-pelote*

© 2026 Wilma Baltus. Alle rechten voorbehouden.

Het huis met de spelende kat

Midden in de rue Saint-Denis, bijna op de hoek van de rue du Petit-Lion, stond vroeger een van die kostbare oude huizen die historici in staat stellen zich naar analogie een beeld te vormen van het oude Parijs. De dreigende muren van dat bouwvallige huisje leken met hiërogliefen beschilderd. Welke andere naam kon een wandelaar geven aan de X'en en V's die de dwars en schuin lopende houten balken op de gevel tekenden, zichtbaar in de witkalk door kleine evenwijdige barsten? Telkens wanneer er een rijtuig voorbijreed, bewoog kennelijk elk van die balken in zijn pen-en-gatverbinding. Dit eerbiedwaardige bouwwerk werd bekroond door een driehoekig dak van een type dat weldra nergens meer in Parijs te zien zou zijn. Het dak, kromgetrokken door het Parijse weer, stak drie voet boven de straat uit, zowel om de drempel tegen het regenwater te beschermen als om de wand van een zolder en zijn steunloze dakkapel te beschutten. Deze bovenste verdieping bestond uit planken die als leien over elkaar waren gespijkerd, ongetwijfeld om het broze huis niet te zwaar te belasten.

Op een regenachtige ochtend in maart stond een jongeman, zorgvuldig in zijn mantel gewikkeld, onder de luifel van de winkel tegenover dit oude huis en leek het met het enthousiasme van een archeoloog te bestuderen. Dit overblijfsel van de zestiende-eeuwse burgerij bood een aandachtige waarnemer inderdaad meer dan één raadsel. Iedere verdieping had haar eigenaardigheid. Op de eerste verdieping stonden vier lange, smalle ramen dicht naast elkaar; hun onderste helft had houten ruitjes, zodat er dat twijfelachtige licht ontstond waarin een slimme koopman zijn stoffen precies de kleur kan geven die zijn klanten wensen. De jongeman leek op dit wezenlijke onderdeel van het huis neer te kijken; zijn blik was er nog niet op blijven rusten. Ook de ramen van de tweede verdieping interesseerden hem niet. De opgetrokken jaloezieën lieten daar, achter grote

ruiten van Boheems glas, kleine gordijntjes van rossige mousseline zien.

Zijn aandacht ging vooral uit naar de derde verdieping, waar eenvoudige vensters zaten waarvan het grof bewerkte hout een plaats in het Conservatoire des arts et métiers verdiend zou hebben, als voorbeeld van de eerste schreden van de Franse timmerkunst. Die vensters hadden kleine ruitjes van zulk groen glas dat de jongeman, als zijn gezichtsvermogen niet uitzonderlijk goed was geweest, onmogelijk de blauwgeruite linnen gordijnen had kunnen onderscheiden die de geheimen van het vertrek aan de blik van buitenstaanders onttrokken. Soms, wanneer zijn vruchteloze observatie hem begon te vervelen, of wanneer hij genoeg had van de stilte waarin zowel het huis als de hele buurt verzonken lag, liet hij zijn ogen naar de lagere regionen afdwalen. Dan verscheen er onwillekeurig een glimlach om zijn lippen zodra hij de winkel weer zag, want daar viel werkelijk het een en ander te lachen.

Een geweldige horizontale balk rustte op vier stijlen die onder het gewicht van het vervallen huis krom leken te staan. De balk had evenveel lagen verf over zich heen gekregen als de wang van een oude hertogin lagen rouge. Midden op deze brede, sierlijk uitgesneden balk hing een oud schilderij van een kat die met een bal speelde. Dat doek maakte de jongeman vrolijk. Er moet bij worden gezegd dat zelfs de geestigste moderne schilder geen komischer karikatuur zou kunnen bedenken. Het dier hield in een van zijn voorpoten een racket dat even groot was als hijzelf en stond op zijn achterpoten om een reusachtige bal op te vangen die door een heer in een geborduurde jas naar hem werd teruggeslagen. Tekening, kleuren, attributen: alles was zo uitgevoerd dat men zou denken dat de kunstenaar de koopman én de voorbijgangers voor de gek had willen houden.

De tijd had dit naïeve schilderwerk beschadigd en het daardoor nog grotesker gemaakt, met allerlei onduidelikheden die

gewetensvolle flaneurs aan het denken moesten zetten. Zo was de gevlekte staart van de kat zó afgetekend dat men hem voor een toeschouwer kon aanzien; zo dik, hoog en weelderig waren kennelijk de kattenstaarten van onze voorouders. Rechts van het schilderij lazen voorbijgangers, op een azuurblauw vlak dat het rottende hout maar gebrekkig verborg: Guillaume; links stond: Opvolger van de heer Chevrel. Zon en regen hadden het grootste deel van het spaarzaam aangebrachte bladgoud van de letters weggevreten. In het opschrift werden de U en de V door elkaar gebruikt, zoals de regels van onze oude spelling voorschreven.

Om de trots te temperen van hen die menen dat de wereld iedere dag geestiger wordt en dat de moderne kunst van het aanprijzen alles uit het verleden overtreft, moet hier worden opgemerkt dat zulke uithangborden, waarvan de herkomst menige Parijse koopman merkwaardig voorkomt, de dode afbeeldingen waren van levende taferelen waarmee onze guitige voorouders klanten hun huizen binnen wisten te lokken. Zo waren de *Truie-qui-file*, de *Singe-vert* en dergelijke oorspronkelijk dieren in kooien, wier kunstjes de voorbijgangers versteld deden staan en wier dressuur de volharding van de ondernemer uit de vijftiende eeuw bewees. Zulke curiositeiten maakten hun gelukkige bezitters sneller rijk dan de *Providence*, de *Bonne-foi*, de *Grâce-de-Dieu* en de *Décollation de saint Jean-Baptiste* die men nog altijd in de rue Saint-Denis aantreft.

Toch stond de onbekende daar beslist niet om die kat te bewonderen; één ogenblik aandacht volstond om haar voorgoed in het geheugen te griffen. Ook deze jongeman had zijn eigenaardigheden. Zijn mantel, geplooid naar de smaak van antieke draperieën, liet elegant schoeisel zien dat midden in de Parijse modder des te meer opviel doordat hij witte zijden kousen droeg, waarvan de spatten zijn ongeduld verrieden. Hij kwam ongetwijfeld van een bruiloft of een bal, want op dit vroege uur hield hij nog witte handschoenen in zijn hand. De krullen van zijn